

Ryszard Otowicz

"Grundkurs Sexualmoral", T. II :
"Leben in Liebe", Eugen J. Cooper,
Freiburg im Breisgau 1982 :
[recenzja]

Collectanea Theologica 55/2, 179-180

1985

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nia nieskazitelności Matki Bożej, z której Chrystus narodził się w ciele. Zestawiając teksty biblijne, przedstawia Maryję jako Tę, przez którą przyszło zbawienie i która przez swe szczególne przymioty stała się godną zostać Matką Chrystusa.

Drugi rozdział ma za zadanie przedstawić wartość nauki głoszonej przez Maksyma. Jeżeli chodzi o ustalenie wpływu innych pisarzy kościelnych na głoszone przezeń tezy, można ten wpływ stwierdzić wyraźnie tylko w odniesieniu do Ambrozego; wykazaniu właśnie tego wpływu służy też znaczna część rozdziału.

Oryginalność Maksyma, którego wypowiedzi, jak słusznie zauważa autor rozprawy, nie tworzą bynajmniej mariologii jako określonej dzisiejszymi pojęciami dziedziny teologii, daje się zauważyć w sformułowaniach i paralelizmach biblijnych. Po wtóre zwraca on również uwagę na fakt, że turyński biskup łączy postać Najświętszej Maryi Panny z powstaniem i rozwojem Kościoła.

Stale podkreślając, że celem kazań było przede wszystkim ukazanie wier-nym Turynu Maryi jako wzoru do naśladowania w życiu codziennym, w którym, jak można wywnioskować, często nie szli oni za wskazaniem święto-bliwego biskupa, dostrzega autor rozprawy walory jego myśli zarówno dla praktyki duszpasterskiej, jak i potwierdzenie niektórych uznanych już wówczas tez doktryny Kościoła o Matce Bożej. Maksym daleki od polemiki i spekulacji abstrakcyjnych wyraźnie ukazuje cnoty Bożej Rodzicielki, szczególnie Jej wolność od grzechu (por. wyżej) i nieskazitelność. L. M. Spinelli upatruje główną zaletę kazań Maksyma w przedstawieniu wzajemnych relacji chrystologii, elementów mariologicznych i eklezjologicznych. Z tego też punktu widzenia dysertacja wnosi niemało do poznania kształtowania się myśli o chrystocentrycznym kulcie Bożej Matki i Jej roli w powstaniu Kościoła. Samo zaś przedstawienie Jej postaci w sposób, w jaki to czyni Maksym, jest dla nas, by użyć słowa autora rozprawy, *un esempio sempre valido e attuale*.

ks. Kazimierz Obycki, Warszawa

Eugen J. COOPER, *Grundkurs Sexualmoral*, tom II: *Leben in Liebe*, Freiburg im Breisgau 1983, Verlag Herder, s. 159.

Jest to drugi tom pracy pomyślanej jako pomoc dla nauczycieli, duszpa-sterzy, rodziców i instruktorów poradnictw małżeńskich, omawiającej główne zagadnienia dotyczące płciowości człowieka. Tom pierwszy pod tytułem *Grundkurs Sexualmoral, I: Geschlechtlichkeit und Liebe* ukazał się w roku 1982, w opracowaniu A. K. Rufa i E. J. Coopera (zob. *Collectanea Theologica* 53, 1983, z. 4, 184—185).

Autor ujmuje proces życia ludzkiego w aspekcie dojrzewania człowieka w zdolności do miłości jako podstawowego faktora jego socjalizacji (*Liebe in Leben*). Socjalizacja człowieka uzależniona jest od trzech czynników: od zdolności do twórczości (*Kreativität*), od zdolności do miłości (*Liebesfähigkeit*) i od zdolności do dialogu (*Dialogfähigkeit*). W tym kontekście Cooper umieszcza przeżywanie miłości przez człowieka jako jego powołanie (*Leben in Liebe*). W ten sposób określona idea przewodnia dzieła wyznacza jego strukturę treściową, zawartą w sześciu rozdziałach.

Rozdział pierwszy spełnia funkcję pomocniczą względem pozostałych pięciu i w zarysie formułuje najważniejsze tezy antropologii filozoficznej i teologicznej, ze szczególnym zwróceniem uwagi na dane skrypturystyczne odnośnie biblijnego obrazu człowieka. Analizy zawarte w kolejnych rozdziałach dotyczą płciowości człowieka w poszczególnych fazach jego psycho-biologicznego rozwoju. Autor omawia płciowość okresu dziecięcego, heteroseksualny okres młodzieńczy, miłość partnerską w małżeństwie. Ostatnie dwa rozdziały

książki dotyczą dwóch sposobów realizacji powołania człowieka do miłości: w rodzinie i w celibacie.

O ile zadaniem płciowości w okresie dziecięcym i młodzieńczym jest ułatwienie człowiekowi akceptacji siebie samego i otaczającego go świata osób i rzeczy, o tyle płciowość okresu dojrzałego widziana jest w służbie bliźniemu. Płciowość człowieka nie może być utożsamiana wyłącznie z jego aktywnością seksualną. Proces wychowania człowieka do miłości, zarówno w małżeństwie, jak i w stanie bezzennym, winien być oparty na uznaniu wymiaru płciowości ludzkiej jako jednego z najistotniejszych w prawidłowym usytuowaniu się jednostki w otaczającym ją świecie. Człowiek zdolny do miłości jest w stanie uniknąć skrajności grożących mu w każdym okresie życia. Dziecko będzie zdolne zaakceptować siebie samo, innych ludzi oraz otwierając się przed nim świat i uwolnić się od egoistycznej koncentracji uwagi na swoich potrzebach. Młody człowiek, który doświadczył przyjaźni w gronie rówieśników i dostrzegł „Ty” drugiej osoby, łatwiej zrozumie niebezpieczeństwa płynące z autoerotyzmu i homoerotyzmu. W małżeństwie natomiast miłość partnerska nie będzie oznaczać hedonistycznej postawy, zamkniętej na prokreację (*anti-life mentality*), a w celibacie człowiek nie stanie się samotnikiem i nie będzie pomniejszał znaczenia życia małżeńskiego.

Cooper dużo miejsca sprawom rodziny, definiując ją jako „Kościół domowy”. Rozwija szereg wątków teologii rodziny opierając się na nauce Soboru Watykańskiego II i na różnych wypowiedziach episkopatu niemieckiego. Nie brak też praktycznych wskazówek odnośnie życia rodzinnego i domowego, np. autor wylicza cechy „domu otwartych drzwi” (gościnność).

Praca odznacza się dużą przejrzystością w prezentacji problemu, co ze względu na przeznaczenie książki ma istotne znaczenie praktyczne.

ks. Ryszard Otowicz SJ, Warszawa

Michał ARRANC O. J., *Kak molilis' drevniję wizantijcy. Sutocznyj krug Bogostużenija po drevnim spisam Wizantijskogo Ewchologija*, Leningradskaja Duchownaja Akadiemija 1979, s. 309.

O. Michał (Miguel) Arranz, hiszpański jezuita, profesor Papieskiego Instytutu Orientalnego w Rzymie, jest wybitnym uczonym, badaczem wschodniochrześcijańskiej liturgii, znanym nie tylko na Zachodzie, lecz i w kręgach prawosławia. W swych pracach naukowych idzie za założeniami wielkiego rosyjskiego liturgisty, profesora Kijowskiej Akademii Duchownej, A. A. Dmitrijewskiego (1856—1929) i bywa uważany za kontynuatora jego badań. Dzięki kontaktom ze Stolicą Apostolską znanego metropolity Nikodema i jego inicjatywie o. Arranz prowadził okresowe wykłady w Leningradzkiej Akademii Duchownej.

Pięć pierwszych rozdziałów omawianej tu książki zostało przedstawionych na teże akademii jako dysertacja, która w dniu 27 października 1975 r. została obroniona dla uzyskania naukowego stopnia magistra teologii (stopień ten należy rozumieć w sensie przyjętej z dawną praktyki w Rosji, jako odpowiadający spotykanemu niekiedy na Zachodzie tytułowi *Maitre en Théologie* i uprawniający do otrzymania profesury). Praca niniejsza stanowi rosyjskie tłumaczenie nieco skróconej i na nowo opracowanej wersji zbioru publikacji, które ukazały się w języku francuskim w latach 1971—1978 w „Orientalia Christiana Periodica”.

Przedmiotem dociekań autora są modlitwy kapłana podczas nabożeństw zgodnie z cyklem ich odprawiania w ciągu doby tak, jak je podawał starodawny *Euchologion Bizantyjski*. Ta jedna z najważniejszych ksiąg liturgicznych starożytnego Bizancjum zawierała modlitwy odmawiane przez diakona, kapłana i biskupa głównie podczas Liturgii św., sprawowania sakramen-